

de »tåbelige fordomme og latterlige myter«, som siges at have dannet sig om frimurerens aktiviteter. Hvor slemt det nu end måtte være, så lykkes imødegåelsen kun til dels, og det har sine gode grunde. »Oplevelsens hemmelighed« er ikke tilgængelig for den udenforstående, og det gør i sidste instans en bog som denne ufyldstgørende og tildels uforståelig. Anderledes kan det ikke være.

Når så meget er sagt, må det indrømmes, at der er nyttig viden at hente i bogens forskellige bidrag. Man kan hæfte sig ved, at selv om frimurerne idag har en form for »enhedsorganisation«, så går denne ikke længere tilbage end til 1961. Der var – og er – forskellige systemer med hver deres historiske baggrund. Frimurerens symboler og festsalenes udseende er heller ikke det fjerneste hemmelige, hvad man også får et godt indtryk af i denne velillustrerede publikation. I et enkelt afsnit spræller en forfatter charmerende, men håbløst omkring en argumentation for umuligheden af kvinders adgang, mens den musikalske praksis i frimurerlogerne, som har fået et helt kapitel, er noget, man gerne ville høre meget mere om. Til sidst bringes en særdeles nyttig afsluttende opremsning af de personer, som dels har været frimurere, dels er optaget i den sidste udgave af Dansk Biografisk Leksikon – dér finder man kun sjældent et sådant tilhørsforhold oplyst. Fortegnelsen vil nok for de fleste rumme overraskelser. Men spørgsmålet om, hvordan man egentlig skal vurdere frimureriets rolle og betydning i det danske samfund, besvares ikke i denne bog. Der er kun tale om en nødtørfvig introduktion.

Anders Monrad Møller

Indsigt. Håndskriftafdelingens arkivregistraturer. Nr 1: Historikeren Erik Arups Arkiv. Registratur ved Thyge Svenstrup, med indledning af Inga Floto. Det kongelige Bibliotek, København 1992.

Det kgl. Biblioteks Håndskriftafdeling har påbegyndt udgivelsen af en lille serie arkivregistraturer af sine righoldige samlinger. De tre første gælder Erik Arups arkiv, B. S. Ingemanns arkiv og en samling Americana. Udover registraturoplysninger rummer to af disse udgivelser også små indledninger.

Størst historiografisk interesse knytter sig naturligvis til Inga Flotos indledning til Arup-registraturen. Hun kan her tage udgangspunkt i den ganske omfattende Arup-litteratur, især fra 1970'erne, der jo ikke kunne bygge på hans eget arkiv, som først nu er tilgængeligt.

Inga Floto benytter lejligheden til at give et koncentreret rids af Arups karriere og placering i det lille og splittede danske historikermiljø, og hun giver desuden en indtrængende karakteristik af hans personlighed og indsats. Her understreges paradokset, den smukke karriere med megen og tidlig anerkendelse over for den personlige frustration og forurettelse over enhver mangel på accept. Der lægges ikke skjul på Arups stridbarhed – faktisk var det vel ikke mindst hans skyld, at historikermiljøet blev uforsonligt, og at man konstruerede temmelig golde metodiske uenigheder over meget personlige uvenskaber – men først og fremmest gennemgås dog hans betydelige og nyskabende resultater, ikke mindst Danmarkshistorien, men også disputatsen og nogle af artiklerne. Selv om Inga Floto følger Arup kritisk, når han løber efter sine ideer og bort fra sit eget strenge videnskabelige program, så skriver hun dog især indfølelse og begejstret, også

om hans fremstød ind i 1700- og 1800-tallets historie, hvor hun lader Arup »kombinere sin sikre politiske sans med sine fremragende kildekritiske evner«.

Man fristes måske til at spørge, om Inga Floto ikke overdriver Arups »alsidige historikerbegavelse, der med sikker intuition forstod at slå ned på centrale problemstillinger og gennem fornyet kritisk analyse give dem en ofte uventet og provokerende, men altid forskningsstimulerende fortolkning« – i hvert fald på de områder, hvor han ikke var rigtig hjemme i stoffet. Og kunne han mon – som Inga Floto mener – have skrevet en dansk samtidshistorie, som ikke blot var radikal og provokerende, men også var seriøs? Hans force var og blev vel den idérige aktualisering af den ældre historie, medens han var klart mindre inspirerende, når han gik ind på sine kollegers gebet. Og værst var han måske som samtidshistoriker, hvad artiklen om Den danske Regerings Forhandlinger og Beslutninger 5. august 1914 tyder på (trykt i HT 1991 med kommentarer ved Thyge Svenstrup). Her kom hans dybe forankring i det partipolitiske standpunkt og hans usvigelige tro på, at politiske modstandere altid måtte have uret, til at spærre vejen for videnskabelig metode og almindelig sund indsigt (og her var han endda som statsrådssekretær selv et velplaceret vidne).

Selv om Arup vel er den mest behandlede danske historiker, kunne man ønske sig endnu en afhandling, byggende på hans arkiv, der både samlede historiografiens tråde og føjede flere til et samlet billede af Arup og hans tid. Den lille indledning til registraturen tyder på, at forfatteren er til rådighed.

Carsten Due-Nielsen

OLDTID OG MIDDELALDER

MOGENS HERMAN HANSEN: Athenian Ecclesia II. A Collection of Articles 1983-1989. København, Museum Tusulanums Forlag, 1989. 235 kr, paperback 185 kr.

Den, der vil følge med i, hvad forskningen mener om de demokratiske institutioner i det klassiske og specielt fjerde århundredes Athen, må samle på Mogens Herman Hansen. Det har været situationen siden midten af 70'erne. Som dansker var man længe privilegeret derved, at der omtrent hvert år udkom et letlæst, veldokumenteret og billigt hæfte med gennemgang af en af de vigtige institutioner. Sideløbende tryktes de vanskeligt tilgængelige, mere diskuterende artikler om samme emner i internationale tidsskrifter. Dem udgav Mogens Herman Hansen samlet i *The Athenian Ecclesia. A Collection of Articles 1976-1983* på Museum Tusulanums Forlag. En samling af de følgende seks års engelsksprogede artikler om meget forskellige aspekter af det athenske demokrati foreligger nu fra samme forlag.

Begge samlinger har addenda efter hver af de genoptrykte artikler. Men da forfatterens arbejdsform er systematisk og kompromisløs, er der mest tale om velargumenteret fastholden af de oprindelige konklusioner, nu i dialog med den